

ΙΘΑΚΗ ΚΑΙ ΔΑΙΡΠΦΕΛΔ*

Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν, ὅστις θεωρεῖται ἐκ τῶν νεωτάτων μερῶν τοῦ ἔπους, εὐρίσκομεν τὰ νέα ταῦτα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν Δωρικὴν ἐπιδρομὴν ἐπεκράτησαν εἰς τὰς νήσους. Ἐν αὐτῷ ἀναφέρονται ὡς νῆσοι ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Ὀδυσσεύος ὑπαγόμεναι οὐχὶ αἱ ἐν ἄλλοις μέρεσι τοῦ ἔπους ἀναφερόμεναι τέσσαρες γνωσταὶ ἦδη, αἱ Ἰθάκη, Νήριτος, Κροκύλεια, Αἰγίλιψ, Ζάκυνθος καὶ Σάμος.

*Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς ἦγε Κεφαλλήνῃς μεγαθύμους
οἳ δ' Ἰθάκῃν εἶχον καὶ Νήριτον εἰσοσίφωλλον
καὶ Κροκύλει' ἐνέμορτο καὶ Αἰγίλιπα τροχίταν
οἳ τε Ζάκυνθον ἔχον ἥδ' οἳ Σάμον ἀμφιενέμορτο.*
(Ἰλιάδ. Β, 631).

Τὸ Δουλίχιον μετὰ τῶν Ἐχινάδων καταλέγεται εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Μέντιος.

*Οἳ δ' ἐκ Δουλίου ἔχονται θ' ἱεράων
νήσων, ἃς ραῖουσιν πέτρῃ ἁλός, Ἥλιδος ἄρτα.*
(Ἰλιάδ. Β, 625).

Αἱ δύο αὗται μαρτυρίαι, ἡ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις τοῦ ἔπους μέρεσι καὶ ἡ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν, ἀναφέρονται εἰς δύο διαφόρους ἐποχάς, τὴν πρὸ τῆς Δωρικῆς ἐπιδρομῆς καὶ τὴν μετ' αὐτὴν καὶ παριστῶσιν ἡμῖν τὴν κατάστασιν τῶν νήσων κατὰ τὰς δύο ταύτας ἐποχάς. Οὕτω ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν εἶνε Ἰθάκη ἢ σημερινὴ Ἰθάκη, Νήριτος ἢ δασώδης Λευκάς, Κροκύλεια καὶ Αἰγίλιψ πιθανῶς δύο ἐκ τῶν περὶ τὴν Λευκάδα κειμένων ἐλασσόνων νήσων (ὡς τὸ Μεγαῆσι καὶ ἡ Ἀτοκος), Ζάκυνθος ἢ καὶ σήμερον οὕτω καλουμένη νῆσος καὶ Σάμος ἢ Κεφαλλονία. Τοῦναντίον ἐν τοῖς παλαιότεροις μέρεσι τοῦ ἔπους Ζάκυνθος εἶνε ἢ καὶ σήμερον ὁμώνυμος νῆσος, ἡ Κεφαλλονία ὅμως καλεῖται Δουλίχιον, ἡ σημερινὴ Ἰθάκη Σάμη καὶ ἡ σημερινὴ Λευκάς εἶνε ἢ πατρὶς τοῦ Ὀδυσσεύος Ἰθάκη. Ἡ τοιαύτη μετὰστασις ὀνόματος ἀπὸ νήσου ἢ χώρας τινὸς εἰς ἑτέραν δὲν εἶνε ἀσυνήθης καὶ πρωτάκουστος, λέγει ὁ κ. Dörpfeld· ἀρκεῖ ν' ἀναμνησθῶμεν ὅτι κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους πολλαὶ ἑλληνικαὶ χώραι, ὡς ἡ Θεσσαλία, ἡ Βοιωτία καὶ ἡ Πελοπόννησος μετὰ τῶν κατοίκων μετέβαλον συγχρόνως καὶ ὄνομα, ἀρκεῖ προσετι νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀρχαῖαι μυκηναῖκαὶ πόλεις, ὡς ἡ Σπάρτη καὶ ἡ Πύλος, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Δωρικῆς ἐπιδρομῆς κατεστράφησαν καὶ ἰδρυθῆσαν εἴτα ἐκ νέου εἰς ἄλλας θέσεις, ὅτι οἱ Κεφαλλῆνες, οἵτινες κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ὀδυσσεύς κατῴκουν ἐπὶ τῆς Στερεᾶς, κατὰ τοὺς κλαδικούς χρόνους κατεῖχον μίαν τῶν Ἰονίων νήσων, ὅτι δ' ἐπομένως ἡ νῆσος Κεφαλλονία μόνον συνεπεῖρα τῆς εἰς αὐτὴν ἐποικίσεως ταύτης τῶν Κεφαλλήνων ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο.

Ἡ ὑπὸ τῶν Κορινθίων περὶ τὸ ἔτος 700 π. Χ. ἰδρυθεῖσα πόλις Λευκάς ἐκεῖτο παρὰ τὸ στενωτέρον μέρος τοῦ μεταξύ Λευκάδος καὶ Στερεᾶς πορθμοῦ, ἐνθα σφύζονται ἐτι ἐρείπια.

Ἀπέναντι ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Στερεᾶς Ἁγίου Γεωργίου εὔρεν ὁ κ. Dörpfeld κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς μικρὸν φρούριον ἔχον ὅμοια πρὸς τὰ τῆς μεγάλης ἐπὶ τῆς Λευκάδος κειμένης ταύτης πόλεως πολυγωνικὰ τεῖχη καὶ δεσπόζον καὶ τοῦτο τοῦ πορθμοῦ τεχνιτὸς βραχίων συνέδεε τὰ δύο ταῦτα μέρη τῆς ὑπὸ τῶν Κορινθίων κτισθείσης ταύτης πόλεως καὶ μετέβαλλε τὸ νότιον τοῦ πορθμοῦ μέρος εἰς λιμένα. Τὸ μικρὸν τοῦτο ἐπὶ τῆς Στερεᾶς κείμενον ἐρυμνὸν χωρίον θεωρεῖ ὁ κ. Dörpfeld ὡς τὴν ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (III, 7, 5) μνημονεύμενων Νήρικον, ἐνθα ὁ στρατηγὸς Ἀσώπιος ἐποικίσατο ἀπόβαθιν. Τὰ δύο ταῦτα μέρη τῆς πόλεως, ἡ Λευκάς δὴλα δὴ ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου καὶ ἡ Νήρικος ἐπὶ τῆς ἀπέναντι Στερεᾶς ἰδρυθῆσαν ὑπὸ τῶν Κορινθίων μετοικισάντων τοὺς κατοίκους τῆς ἀρχαίας πόλεως Νηρίκου εἰς τὰς δύο ὁχθὰς τοῦ πορθμοῦ, ὡς λέγει ὁ Στράβων. Τὴν ἀρχαίαν δὲ πόλιν Νήρικον, ἣν ἀναφέρει ὁ Ὀμηρὸς (Ὀδυσ. ω, 377) ὡς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς ἡπείρου κειμένην, τοποθετεῖ ὁ κ. Dörpfeld παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως Πάλαιρος καλούμενα σήμερον Κεχροπούλα, ἥτις δεστόζει πάσης τῆς γειτνιώσης τῇ Λευκάδι χερσονήσου τῆς Ἀκαρνανίας ἥτις χερσόνησος εἶνε ἡ ἀκτὴ ἡ πείροιο.

Θεμελιώσαντες λοιπὸν οἱ Κορίνθιοι τὴν πόλιν Λευκάδα τὸ μὲν πρὸς νότον μέρος τοῦ πορθμοῦ ἐκλείσαν διὰ τῆς κατασκευῆς βραχίονος, τὸ δὲ πρὸς βορρᾶν ἀνέωξαν διορύξαντες ὡς προεῖρηται, τὴν ἐκεῖ ὑπάρχουσαν ταινίαν, πιθανῶς δ' ἐκβαθύναντες καὶ ἐνιαχοῦ τὸν πορθμόν. Μόνον λοιπὸν κατὰ τὸ βορειότατον μέρος τοῦ πορθμοῦ, μεταξύ τῆς ἐκεῖ ὀχηματιζομένης ταινίας καὶ τῆς Ἀκαρνανικῆς ἀκτῆς ἐκείντο πάντοτε τὰ εἰς τὴν ναυτιλίαν ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα διαφόρως κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς προσεπάθουν νὰ ἄρῳσιν ἢ ἀποφύγῳσι.

Οὐχ ἥττον φρονεῖ ὁ κ. Dörpfeld ὅτι πόρος πάντοτε ὑπῆρχεν αὐτόθι, διότι ἡ κατὰ τὸ βορεῖον σημεῖον τοῦ πορθμοῦ κειμένη ταινία αὕτη οὐδέποτε ἐσχηνάτιζεν ἀληθῆς στερεὸν ἰσθμὸν τὴν νῆσον μετὰ τῆς Στερεᾶς συνδέοντα, ἀλλὰ μεταξύ τῆς ταινίας καὶ τῆς ἀπέναντι ἀκαρνανικῆς ἀκτῆς ἔμενε πάντοτε βορειανατολικὸς πόρος, στενὸς βεβαίως καὶ σπουδαῖα κωλύματα εἰς τὸν διάπλουν παρέχων· μόνον δὲ ὅτε οἱ Κορίνθιοι κατὰ τὸν Ε'. π. Χ. αἰῶνα διώρυξαν τὴν ταινίαν αὐτὴν καὶ ἐσχηνάτισαν οὕτω νέον πόρον, τὰ κωλύματα ταῦτα ἥρθησαν, μέχρι οὗ ἡ θάλασσα ἀπέκλεισε πάλιν διὰ τῆς συσσωρευσεως χαλίκων τὸν τεχνιτὸν τοῦτον πορθμόν, ὅποτε πάλιν ἠναγκάσθησαν οἱ ναυτιλλομενοὶ νὰ χρησιμοποιοῦσι τὸν παλαιὸν βορειανατολικὸν πόρον. Οὐδέποτε λοιπὸν ἡ Λευκάς χερσόνησος τῆς Ἀκαρνανίας ὑπῆρξε.

Ὡς ταφίους νήσους θεωρεῖ ὁ κ. Dörpfeld τὰς παρὰ τὴν Ἀκαρνανίαν κειμένας Κάλαμον καὶ Καστόν.

Ἡ κατὰ πάντα ὁμοιότης καὶ τελεία συμφω-

* Τέλος.

νία τῶν περιγραφῶν καὶ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἐπὶ πρὸς τὴν σημερινὴν κατάστασιν καὶ σχέσιν τῶν νήσων καὶ χωρῶν, οἷας συμφώνως πρὸς τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ἀνευρίσκει ὁ κ. Dörpfeld, ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ποιητὴς ἐγνώριζε τελείως τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα περιγράφει· αἱ τέσσαρες νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἡ νῆσος ἰδίᾳ Λευκάς—Ἰθάκη μετὰ τῶν λιμένων, ὀρέων καὶ πηγῶν αὐτῆς, ἥσαν πολὺ γνωστὰ εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ τὴν Πελοπόννησον ἐγίνωσκε πολὺ καλλίτερον ἢ ὅσον κοινῶς μέχρι τοῦδε ἐνομίζετο, τὰ δὲ δυτικά μέρη τῆς Ἑλλάδος ἥσαν εἰς τὸν ποιητὴν τῆς Ὀδυσσεύς μᾶλλον γνωστὰ ἢ ἡ μικρὰ Ἀσία καὶ αἱ πρὸς ἀνατολὰς κείμεναι Ἑλληνικαὶ νῆσοι.

Αἱ ἰδέαι αὗται ἐνέχουσι μεγάλην σημασίαν, φρονεῖ ὁ κ. Dörpfeld, διὰ τὸ Ὀμηρικὸν ζήτημα ἐν γένει. Δύο μόνον συμπεράσματα καταδεικνύοντα τὴν σπουδαιότητα ταύτην παραθέτει ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Πρῶτον ὅτι ὁ γεωγραφικὸς ὁρίζων τῆς Ὀδυσσεύς προσπελάζει ἡμᾶς περισσότερον εἰς τὴν εἰκασίαν ὅτι τὸ ἔπος τοῦτο δὲν ἐγεννήθη ἐν Μικρῇ Ἀσίᾳ, ὥς φρονοῦσι πολλοὶ Ὀμηρισταί. ἀλλ' ἐν τῇ μητρικῇ χώρᾳ, τῇ Ἑλλάδι αὐτῇ, εἴτε ἐν Πελοποννήσῳ εἴτε ἐπὶ τῶν Ἰονίων νήσων. Δεύτερον ὅτι αἱ γεωγραφικαὶ μαρτυρίαι τοῦ παλαιότερου ἔπους ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν πρὸ τῆς Δωρικῆς ἐπιδρομῆς κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ ἐν τοῖς νεωτέροις μέρεσι τῆς Ἰλλήδος καὶ Ὀδυσσεύς παρυσιάζονται αἱ ἐκ τῆς μετακινήσεως ἐκείνης τῶν λαῶν ἐπελθούσαι μεταβολαί, ὥς προεῖρηται. Θὰ ἡδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τούτου ὅτι ὁ πυρὴν τῶν ποιημάτων ἐσχηματίσθη πρὸ τῆς Δωρικῆς ἐπιδρομῆς, οὕτω δ' ὀφείλει τὸν σχηματισμὸν αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχαιότατον πολιτισμὸν τῶν μυκηναϊκῶν ἢ ἀρχαϊκῶν χρόνων· πρὸς δὲ ὅτι ἐσχηματίσθη εἰς διάφορα τῆς μητρικῆς χώρας (Ἑλλάδος) μέρη. Οἱ ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων Δωριέων ἐκδιωχθέντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἀχαιοὶ (Αἰολεῖς καὶ Ἴωνες) παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν τὰ ποιήματα ταῦτα εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν· ἐκεῖ ταῦτα ἤδοντο καὶ διεφυλάττοντο ὥς ἐθνικὸν κειμήλιον· ἐκεῖ δὲ σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι διὰ προσθηκῶν καὶ μεταβολῶν πάσης φύσεως ἔλαβον τὴν μορφήν, ὣς ἦν σήμερον κατέχομεν ἡμεῖς ταῦτα.

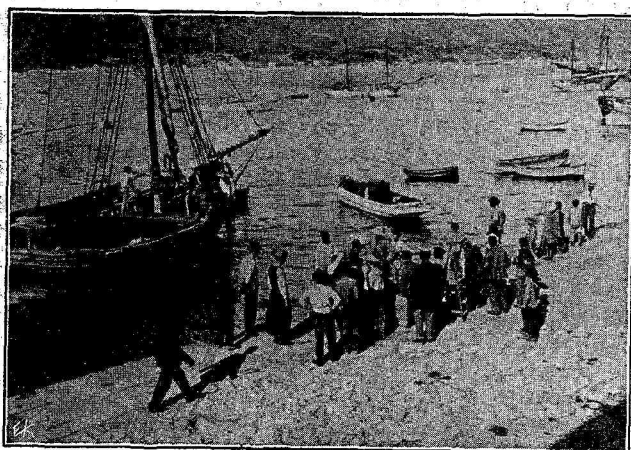
Δαπάναις τοῦ πλουσίου φιλαρχαίου Ὀλλανδοῦ κ. Joekoor καταληφθέντος ὑπὸ τῆς εὐγενούς φιλοδοξίας ν' ἀποκαλύψῃ τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ὀμητικοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατελθόντος τῷ 1900 εἰς Ἑλλάδα, ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς ἐπὶ τῆς Λευκάδος ὁ κ. Dörpfeld κατὰ τὰ ἐτη 1900—1903 καὶ εἰς τὴν θέσιν, ἐνθα κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ ἔπους τοποθετεῖ τὸ Ὀμηρικὸν ἄστυ, περὶ τὸν λιμένα Βλῆχθ καὶ ἀκριβῶς εἰς τὴν περὶ αὐτὸν ἐκτεινομένην καὶ πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τοῦ ὄρους Ἐκάρου ὀριζομένην πεδιάδα. Ἐκεῖ εὗρε μυκηναϊκῆς ἐποχῆς συνοικισμὸν καὶ ὑδραγωγεῖον τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἀποτελούμενον ἐκ σωλῆνων πλίνων κωνικοῦ σχήματος· φρονεῖ δ' ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς κρήνης, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Ὀμηρὸς ὡς πλῆθιν τοῦ ἁστέως κειμένην καὶ ἐξ ἧς ὑδρεύοντο οἱ πολῖται καὶ τὴν ὁποίαν κατεσκεύασαν οἱ Ἴθακοί, Νηριτοί καὶ Πολύκτωρ (Ὀδυσ. ρ. 205).

Αἱ ἐπὶ τῆς Λευκάδος ἀνασκαφαὶ θὰ ἐπαναληφθῶσι καὶ ἐφέτος. Κατὰ τὸ κατὰ τὸ θέρος

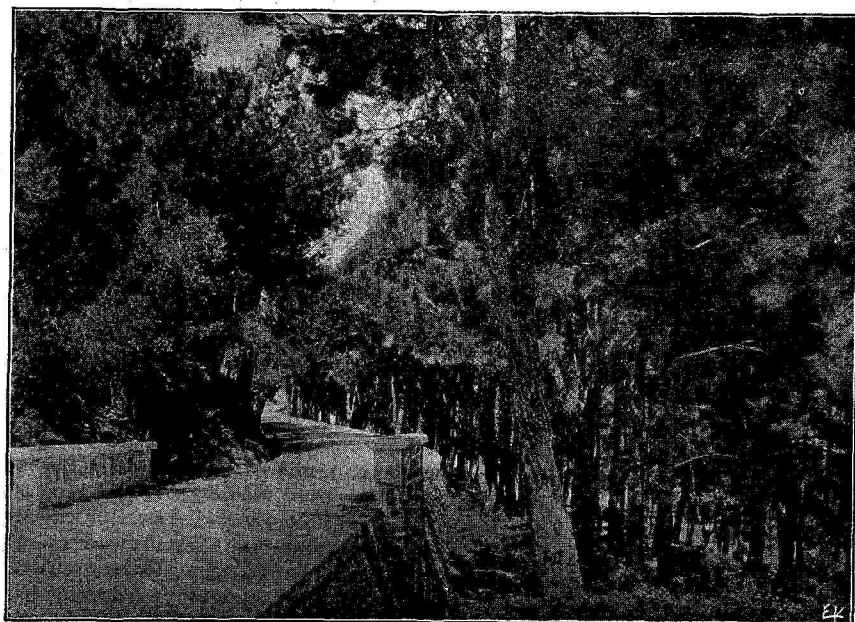
τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς Εὐρώπην ταξειδίου αὐτοῦ ὁ κ. Dörpfeld ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν ἐν συνεντεύξει, ἣν μετὰ τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος ἔλαβε, ν' ἀναπτύξῃ εἰς αὐτόν τὴν νέαν αὐτοῦ περὶ τῆς Ὀμηρικῆς Ἰθάκης θεωρίαν καὶ νὰ διεγείρῃ τὸ ὑπὲρ τοῦ ζητήματος τούτου ἐνδιαφέρον τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις ὑπεσχέθη πρὸς τὸν κ. Dörpfeld ὅτι θὰ πέμψῃ εἰς Λευκάδα δύο Γερμανοὺς ἀξιωματικούς, ὅπως σχεδιάσωσι τέλειον χάρτην τῆς νήσου· ὄντως δ' ἐγκριθείσης ὑπ' αὐτοῦ τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης δαπάνης· κατήλθον πρὸ τινος καιροῦ εἰς Ἑλλάδα οἱ Προΰργοι ἀξιωματικοὶ von Marées καὶ Nonne, οἵτινες ἐπεληψήσαν τῆς ἐργασίας ταύτης ἐν Λευκάδι. Συγχρόνως δ' εὐρέθησαν εἰς Γερμανίαν καὶ οἱ Μαικῆναι, δαπάναις τῶν ὁποίων ὁ κ. Dörpfeld θὰ ἐπαναλάβῃ τὰς ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ἀνασκαφὰς καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ ταύτας ἐπὶ τρία ἔτη. Τὸν ἐν τῇ πεδιάδι Νυδρὶ ἀνακαλυφθέντα προϊστορικὸν συνοικισμὸν σκέπτεται ν' ἀποκαλύψῃ καὶ ἐξετάσῃ ἐτι μᾶλλον, θὰ ἐρευνήσῃ δ' ἀρχαιολογικῶς καὶ ἄλλα τῆς νήσου μέρη. Μετὰ τὸ πέρασ δὲ τῶν ἐπὶ τῆς νήσου ἀνασκαφῶν αὐτοῦ καὶ ἐρευνῶν, ὅποτε καὶ ὁ χάρτης αὐτῆς θὰ εἶνε ἐτοιμος, σκέπτεται ὁ κ. Dörpfeld νὰ ἐκδώσῃ ἑκτενὲς σύγγραμμα περὶ τῆς Λευκάδος καὶ τοῦ ζητήματος τῆς Ὀμηρικῆς Ἰθάκης. Διὰ τῶν ἀνασκαφῶν ἐλπίζει ὁ κ. Dörpfeld ὅτι θ' ἀποδείξῃ τὴν ὀρθότητα τῆς θεωρίας αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν δὲν εἶνε, οἷον προσδοκᾶται, οὐδεμίαν σημασίαν δύναται νὰ ἔχῃ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ζητήματος καὶ τῆς θεωρίας, διότι κατὰ τὸν κ. Dörpfeld ἡ ταυτότης τῆς Λευκάδος πρὸς τὴν Ὀμηρικὴν Ἰθάκην εἶνε ἐπαρκέστατα πλέον ἀποδεδειγμένα.

Ὁ Ὀλλανδὸς φιλόμνηρος κ. Joekoor ὁ ἐπὶ τέσσαρα ἔτη καταβαλὼν τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὰς ἐν Λευκάδι ἀνασκαφὰς δαπάνην βλέπων ματαιωθείσας τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ περὶ ἀνευρέσεως ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Ὀδυσσεύς, μὴ εὐρίσκων δὲ τὴν ὁλως θεωρητικὴν τοῦ κ. Dörpfeld λύσιν ἐπαρκῆ ὡς ἀναποκρινόμενην εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ὡς πληροῦσαν τὸν πόθον καὶ τὸ ἰδανικὸν αὐτοῦ, ἐστράφη πάλιν πρὸς τὴν Ἰθάκην, μήπως δι' ἐπιμελεστέρας καὶ ἐπιστημονικωτέρας ἐρεῦνης ἴδῃ ἐν αὐτῇ πραγματοποιούμενον τὸ εὐγενὲς αὐτοῦ ὄνειρον, τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Ὀμητικοῦ ἥρωος, ἀφοῦ ἄλλως τε τὸ ἔδαφος τῆς νήσου ταύτης ἦτο ἀρχαιολογικῶς ἀνεξερεύνητον, τοῦ κ. Dörpfeld κατὰ τὸ 1900 καὶ πρὸ τῆς εἰς Λευκάδα μεταβάσεως ἀσημάντως ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας ἐνεργήσαντος δοκιμαστικᾶς ἀνασκαφᾶς, αἵτινες οὐδὲν ἡδύναντο ν' ἀποδείξωσιν· ἐπεβάλλετο τούτου ἕνεκα ἡ συστηματικώτερα καὶ ἐπιμελεστέρα ἀρχαιολογικὴ ἐξέτασις τῆς νήσου· ὄντως δ' ὁ κ. Joekoor κατὰ τὸ θέρος τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπεσκέφθη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ πάλιν τὴν Ἰθάκην μετὰ τοῦ συμπολίτου αὐτοῦ ἀρχαιολόγου κ. Vollgraff, ἐταίρου τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. Αἱ ὑπὸ τοῦ κ. Vollgraff ἐνεργηθεῖσαι ἀνασκαφαὶ ἀπέδειξαν ὅτι ἐν τῷ βορείῳ μέρει τῆς Ἰθάκης, ἐκεῖ, ἐνθα ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀρχαιολόγων καὶ περιηγητῶν τῆς νήσου τοποθετεῖται τὸ Ὀμηρικὸν ἄστυ, ὑπῆρχε συνοικισμὸς προϊστορικός, διότι ἀκριβῶς παρὰ τὸν λιμένα Πόλιν εὐ-

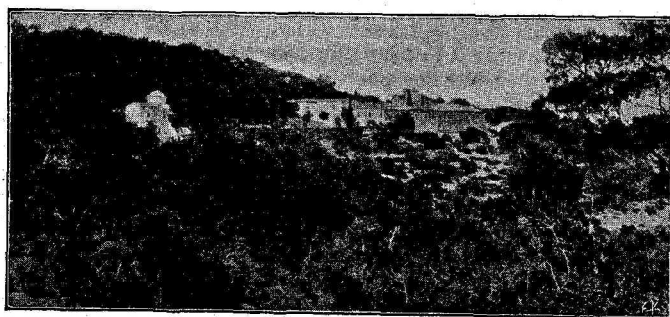
ΣΑΜΟΣ

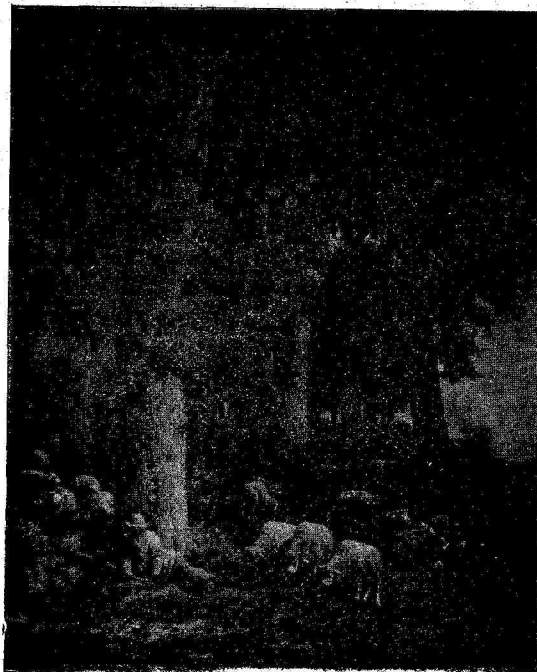
Λιμὴν Βαθέος

Τὸ δάδος τοῦ Μαλαγαρίου

Ἡ μονὴ τῆς Ζωοδόχου πηγῆς

Ch. Jacques

Τὸ ποιμνιον

ρέθησαν θραύσματα ἀγγείων μυκηναϊκῆς ἐπο-
χῆς. Τὰ λοιπὰ εὐρήματα τοῦ βορείου καὶ τοῦ
κεντρικοῦ μέρους τῆς νήσου ἦσαν Ἑλληνικῶν
καὶ Ρωμαϊκῶν χρόνων.

Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἐξακολουθήσωσι καὶ αἱ
ἐπὶ τῆς Ἰθάκης ἀνασκαφαί, οὕτω δ' ὑπάρχει
ἐλπίς, ἐρευνωμένων ἐπιστημονικῶς καὶ ἐπι-
μελῶς τῶν δύο τούτων νήσων, ν' ἀχθῇ τι εἰς
φῶς, ἂν οὐχὶ λῶον, τοῦλάχιστον διαφωτίζον τὸ
σκοτεινὸν τῆς Ὀμηρικῆς Ἰθάκης ζήτημα καὶ
καθιστῶν ἡμᾶς ἱκανοὺς νὰ ἐκφέρωμεν ἐπ' αὐ-
τοῦ γνώμην πιθανωτέραν.

Αἱ ιδέαι τοῦ κ. Dörpfeld εὖρον, ὥς ἦν ἐπό-
μενον, πολεμίους οὐκ ὀλίγους. Πολλοὶ ἀρχαι-
ολόγοι, φιλόλογοι, ὁμηρισταὶ καὶ ἐν γένει πε-
παιδευμένοι δυνάμενοι νὰ ἐκφέρωσι γνώμην
ἐπὶ τοιούτων ζητημάτων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ
ἥττον σοδάραν καὶ βαρύνουσαν, ἀντεπεξῆλ-
θον κατὰ τῆς τολμηρᾶς θεωρίας, ἀναδειχθέν-
τες θερμοὶ συνήγοροι τῆς μικρᾶς Ἰθάκης καὶ
τῆς κινδυνευούσης αὐτῆς δόξης, ἀντιτάξαν-
τες δὲ κατὰ τῶν ιδεῶν τοῦ κ. D. πολλὰ ἐπι-
χειρήματα, δι' ὧν κατέδειξαν τὰ πολλὰ τῆς
θεωρίας ταύτης τρωτά· ὅτι ἐξ ἄλλου ὁ κ. Dörp-
feld εὗρε καὶ ὁμόφρονας ἀσπασθέντας καὶ υἱο-
θετήσαντας τὴν θεωρίαν αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς
γραφίδος τούτων ὑποστηρίζαντας, εἶνε περὶ
τόν, φρονούμεν, νὰ προσθέσωμεν ἀπὸ τοῦ
1900, ὁπότε τὸ πρῶτον ἐξηνέχθη ἡ θεωρία, μέ-
χρι σήμερον οὐκ ὀλίγα ἐγράψαν ὑπὲρ καὶ
κατὰ ταύτης, ἐξακολουθοῦσι δ' ἐτι γραφόμενα.
Περατοῦμεν τὸ ἄρθρον ἡμῶν παρθέτοντες τὰς
σπουδαιοτέρας ἐκ τῶν διατριβῶν, αἵτινες ἀπο-
τελοῦσι τὴν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης σχημα-
τισθεῖσαν βιβλιογραφίαν τοῦ ζητήματος. Πρὸ
τούτου ὅμως ὑφείλομεν ἐνταῦθα ἱστορικῆς ἀ-
κριβείας καὶ δικαιοσύνης ἕνεκα νὰ σημειώσω-

μεν ὅτι τὴν γνώμην ταύτην, ἣν ὁ κ. Dörpfeld
κατέστρεψε γνώστην τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ
καὶ εἰς θεωρίαν τελείαν διευτύπωσεν, εἶχεν ἐκ-
φέρει πολὺ πρὸ αὐτοῦ, τῷ 1894, ὁ Γερμανὸς
Draheim (δρα ταύτην ἐν: *Wocheuschrift für
klassische Philologie* 1894, No. 3 σελ. 63 καὶ ἐξ.).

Βιβλιογραφία. Ὑπὲρ τῆς θεωρίας τοῦ κ.
Dörpfeld ἔγραψαν οἱ: Elssner, *der Herrschen-
sitz des Odysseus* (*Schlesische Zeitung* von 13
April 1900) καὶ ἐν τῷ συγγράμμ. *Bilder aus
Neu-Hellas* (σελ. 380-388).—Gallina, *Theorie
Leukas-Ithaka* (*Zeitschrift für die österreich. Gy-
mnasien* 1901. (σελ. 97-118).—Reissinger,
Blätter für das gymnasialschulwesen (XXXIX,
B, σελ. 369). Cæssler, *Leukas-Ithaka*, Stut-
tgart 1904. — Μπαρτ, Ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη
(«*Ἀρμονία*» τευχ. 7ον σελ. 401-415).

Κατὰ τῆς θεωρίας ἔγραψαν οἱ:

Reinach, *La question d'Ithaque* (*Revue arché-
ologique* 1900 (σελ. 464-466).—Michael, *das
Homerische und das heutige Ithaka*, Tauer 1902.
—Manly, *Ithaka or Leukas?*—Bérard, *des
Phéniciens et l'Odyssee* (Τόμ. Β').—Wilamow-
itz.—Moellendorf ἐν *Berliner philolog.
Wocheuschrift* 1903 σελ. 380 καὶ ἐξ.).—Lang,
«*Leukas*»-«*Ithaka*» «*Dulichion*» «*Asteris*» (*Süd-
west deutsche Schulblätter* XXI Jahrgang 1904).
—Ἀννινος Καβαλλιεργάτος, Ἡ Ὀμη-
ρικὴ Ἰθάκη, Ἀθῆναι 1900 (ἐκ σελ. 16).—Λε-
κατσάς Ἀθ. Ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη, ἀπάντη-
σις εἰς τὸν Δαϊρφέλδ («*Καιροί*» 28, 29, 30
Ἀπριλ. 1900)—Παυλάτος Νικ. Ἡ ἀληθὴς
Ἰθάκη τοῦ Ὀμήρου. Ἀθῆναι 1902 (ἐκ σελ. 32).